

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА АРМІЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі розглянуто основні історичні та політичні засади формування української армії, проаналізовано вплив внутрішньо- та зовнішньополітичних факторів на прийняття низки законодавчих актів що стосуються модернізації та якісного складу українського війська, охарактеризовано сучасні тенденції розвитку Збройних Сил України.

Ключові слова: Українська армія, Збройні Сили України, військовослужбець, присяга, озброєння, оборона держави.

Abstract

The paper considers the main historical and political principles of formation of the Ukrainian army, analyzes the influence of domestic and foreign policy factors on the adoption of a number of legislative acts concerning the modernization and quality of the Ukrainian army, describes current trends in the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: Ukrainian Army, Armed Forces of Ukraine, serviceman, oath, armament, state defense.

Запорукою свободи та незалежності України є заново народжена та загартована в боях українська армія. За умов внутрішньополітичної турбулентності вона сьогодні також є хребтом української державності.

Вже 19 років, як в Україні 6 грудня відзначають загальне професійне свято всіх українських військовослужбовців, яке було встановлено постановою Верховної Ради України №3528-ХІІ від 19.10.1993 р. [1]. Свято відзначається саме 6 грудня на честь ухвалення у 1991 році закону України «Про Збройні сили України» № 1934-ХІІ [2]. Також ця дата символічно збігається з початком Першого Зимового Походу армії УНР. Саме у грудні 1991 року урочисто склав військову присягу [3] у Верховній Раді перший міністр оборони України генерал-полковник Костянтин Морозов [4].

Після розпаду СРСР українська армія отримала у спадок величезне військо з тисячами одиниць бронетехніки та ядерною зброєю і на той час мала третій після США та РФ ядерний арсенал: 176 міжконтинентальних балістичних ракет та близько 2,5 тисяч одиниць тактичної ядерної зброї. Станом на 1991 рік Україна мала три спільні військові та три танкові армії, армійський корпус, чотири повітряні армії, армію протиповітряної оборони, ракетну армію, Чорноморський флот, два вузли системи попередження про ракетний напад та інші військові формування. Все це загалом становило 980 тисяч військових, 6500 танків, 7000 броньованих машин, 1,5 тисяч літаків, 350 кораблів, 1272 одиниці ядерних боєголовок міжконтинентальних балістичних ракет.

Коливання політичних орієнтирів сприяло створенню чіткої військової доктрини. Значною мірою українська армія зберігала радянські риси до подій 2014 року, коли почались реальні бойові дії з добре озброєним та навченим ворогом, якого до тих пір в штабі ВСУ не розглядали як ймовірного супротивника [5].

Станом на 2021 рік в ЗСУ вже запроваджено 303 нормативні документи НАТО шляхом розроблення 331 національного документа. Запроваджені стандарти НАТО стосуються різних аспектів: воєнна політика, безпека та стратегічне планування, операції та бойові дії, розвідка, інформаційні та психологічні операції, зв'язок, розроблення, поставлення на виробництво та прийняття на озброєння зразків озброєння, військової та спеціальної техніки, стратегічні комунікації та гендерні перспективи.

У 2020 та 2021 роках українська армія брала участь у стратегічних навчаннях за стандартами НАТО. Було застосовано новітні зразки техніки: комплекси «Вільха», «Нептун», безпілотні літальні комплекси Bayraktar. Було залучено військові підрозділи 11 країн-членів НАТО: США, Великої Британії, Німеччини, Канади, Литви, Латвії, Італії, Словаччини, Польщі, Угорщини, Румунії та чотирьох країн-партнерів: Швеції, Грузії, Молдови, Йорданії [6].

1 серпня 2021 року набрав чинності Закон № 1703-IX [7], згідно з яким нормативна чисельність Збройних Сил України встановлена у кількості, яка не перевищує 261000 осіб, у тому числі 215000 військовослужбовців.

Станом на лютий 2021 року у Збройних Силах України рахується 246 445 осіб. Чисельність військовослужбовців становить 195 626 чоловік, з яких:

- чисельність військових, які беруть участь в ООС – 40114 чол;
- чисельність військових, які служать за кордоном – 359 чол;
- чисельність військовослужбовців строкової служби – 20647 чол;
- чисельність працівників на посадах військовослужбовців – 3973 чол;
- чисельність державних службовців та працівників (без зазначених вище) – 46846 чол.

Щодо змін у структурі сучасної української армії, то варто зауважити, структурна перебудова українського війська спрямована на досягнення чіткого розмежування повноважень між органами військового управління за принципами країн НАТО.

Указом Президента України №39/2018 від 22.02.2018 року внесено зміни до переліку посад військовослужбовців і працівників правоохоронних органів а також створено Командування Сил логістики й Командування морської піхоти.

5 лютого 2020 року в процесі виконання спільних Директив Міністерства оборони України та Генерального штабу ЗС України завершився перший етап реформування Збройних Сил України, зокрема, були створені нові командування та призначені їх командувачі:

- Командування об'єднаних сил Збройних Сил України (раніше це був Об'єднаний оперативний штаб);
- Командування Медичних сил Збройних Сил України;
- Командування Сил підтримки Збройних Сил України;
- Командування Військ зв'язку та кібернетичної безпеки Збройних Сил України;

Також 1 серпня 2021 року набрав чинності Закон № 1702-IX «Про основи національного спротиву», який вводиться в дію з 1 січня 2022 року. Зміни, внесені цим законодавчим актом передбачають, що Збройні Сили України й надалі матимуть тривидову структуру: Сухопутні війська, Повітряні Сили, Військово-Морські Сили.

Проте, крім наявних окремих родів військ (сил): Десантно-штурмових військ та Сил спеціальних операцій, окремий статус офіційно отримують ще п'ять родів. Зокрема, окремими родами сил Збройних Сил України визначено: Сили спеціальних операцій, Сили територіальної оборони, Сили логістики, Сили підтримки та Медичні сили. Окремими родами військ ЗСУ визнано Десантно-штурмові війська, а також Війська зв'язку та кібербезпеки.

Нова українська армія характеризується такими основними показниками, як: найкраще фінансування за часи незалежності, зростання середньої зарплати солдатів та офіцерів, нова система продовольчого забезпечення, вдосконалення системи підготовки, збільшення чисельності особового складу майже вдвічі, формування десятків нових військових частин, корпусу резерву, поява нової техніки та озброєнь. У війська пішла лінійка нових колісних машин, бронетехніки, безпілотників та комплексів для боротьби з ними, протитанкові комплекси, сучасні тепловізори та прилади нічного бачення [7].

Найчисленнішим видом ЗСУ є сухопутні війська, які складаються з механізованих і танкових військ, ракетних військ і артилерії, військ протиповітряної оборони, армійської авіації, спеціальних військ, частин і підрозділів логістичного забезпечення та територіальної оборони. Вони мають на озброєнні: танки, бойові машини піхоти, бронетранспортери, артилерію, протитанкові ракетні комплекси, зенітні ракетні комплекси, засоби управління, БПЛА, автоматичну стрілецьку зброю.

Військово-Морські Сили ЗСУ було започатковано у квітні 1992 року в процесі розподілу Чорноморського флоту СРСР (Україна отримала 18% кораблів та суден). Після окупації Кримського півострова Російською Федерацією було втрачено понад 80% активів і спроможностей національного флоту. За останні 5 років український флот було підсилено : морськими броньованими артилерійськими катерами «Аккерман», «Бердянськ», «Лубни», «Вишгород», «Нікополь», «Кременчук», «Костопіль» двома десантно-штурмовими катерами типу «Кентавр», ударним безпілотним комплексом Bayraktar TB2, а також проводяться постійні державні випробування середніми розвідувальними кораблями [6]. Також вітчизняний флот підсилено партнерами: маємо американські катери класу Island та британські ракетні катери Mark VI. Особливу цінність у ЗСУ

становить вітчизняна високоточна зброя - крилата ракета «Нептун» та система залпового вогню «Вільха».

Наказом Міністра оборони України Андрія Тарана з 2021 року впроваджено Перелік кодів військових рангів НАТО за стандартом НАТО STANAG 2116. Зазначений Перелік встановлює відповідність кодифікації військових звань військовослужбовців Збройних Сил України військовим рангам НАТО [8].

Збройні Сили України, що є спеціальною військовою державною інституцією, військовим формуванням, на яке безпосередньо покладається виконання конституційної функції оборони держави, є спеціальним суб'єктом забезпечення оборони держави та потребує постійного вдосконалення для забезпечення відповідного рівня оборони держави в світлі сучасних геополітичних процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про День Збройних Сил України [Електронний ресурс]: Постанова Верховної Ради України від 19.10.1993 р. №3528-ХІІ: станом на 18.12.2021 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-12> (дата звернення 18.12.2021). – Назва з екрана.
2. Про збройні сили України [Електронний ресурс]: Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-ХІІ: станом на 18.12.2021 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12> (дата звернення 18.12.2021). – Назва з екрана.
3. Про текст військової присяги [Електронний ресурс]: Постанова Верховної Ради України від 06.12.1991 р. №1936-ХІІ: станом на 18.12.2021 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1936-12> (дата звернення 18.12.2021). – Назва з екрана.
4. Перша присяга військової частини ЗСУ на вірність Україні [Електронний ресурс] // Історична правда. – Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2019/12/26/156788> (дата звернення 18.12.2021). – Назва з екрана.
5. Збройні сили України: від «радянської шинелі» до стрижня нації [Електронний ресурс] // Укрінформ. – 2021. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ru/rubric-antifake/3363713-vooruzennye-sily-ukrainy-ot-sovetskoj-sineli-do-sterzna-nacii.html> (дата звернення 19.12.2021). – Назва з екрана.
6. Збройні Сили України 30. Дайджест інформаційного агентства АрміяINFORM. – Харків: ТОВ «Ланд пресс», 2021. – 28 с.
7. Про внесення зміни до статті 1 Закону України «Про чисельність Збройних Сил України» щодо збільшення чисельності Збройних Сил України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про основи національного спротиву» [Електронний ресурс]: Закон України від 16.07.2021 р. № 1703-ІХ: станом на 18.12.2021 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1703-9> (дата звернення 19.12.2021). – Назва з екрана.
8. Про затвердження переліків військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства оборони України від 07.09.2020 р. № 317: станом на 19.12.2021 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0927-20> (дата звернення 19.12.2021). – Назва з екрана.

Хлюба Антон Анатолійович, студент групи ТКР 20-МС факультету інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця, hlobaanton@gmail.com.

Науковий керівник: Корнієнко Валерій Олександрович, к.і.н., д.п.н., завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця, valkorney1958@gmail.com.

Hlyoba Anton Anatoliyovich, student of the Faculty of Infocommunications, Radio Electronics and Nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, hlobaanton@gmail.com.

Scientific adviser: Kornienko Valeriy Oleksandrovych, Ph.D., Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, valkorney1958@gmail.com.